

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
CZU: 343.37(043.2)

LEBEDINSCHI Adrian

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU
INSOLVABILITATEA FICTIVĂ**

**Specialitatea științifică:
554.01 – Drept penal și execuțional penal**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2018

Teza de doctorat a fost elaborată în cadrul Catedrei *Drept Public* a Universității Libere Internaționale din Moldova.

Conducător științific:

BERLIBA Viorel, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar

Referenți oficiali:

1. **BARBĂNEAGRĂ Alexei**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **MARIȚ Alexandru**, doctor în drept, profesor universitar

Componența Consiliului științific specializat:

1. **BRÎNZĂ Sergiu**, **președinte**, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
2. **VIZDOAGA Tatiana**, **secretar științific**, doctor în drept, conferențiar universitar
3. **CUȘNIR Valeriu**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
4. **MORARU Victor**, doctor în drept, profesor universitar
5. **ULIANOVSCI Gheorghe**, doctor în drept, conferențiar universitar
6. **OSOIANU Tudor**, doctor în drept, conferențiar universitar
7. **MACOVEI Gheorghe**, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la data de 29 septembrie 2018, ora 13:00, în ședința Consiliului științific specializat D 30.554.01-30 din cadrul Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 60, bl. 4, aula 222).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 25 august 2018.

Secretar științific al
Consiliului științific specializat,
dr. conf. univ.

_____ **VIZDOAGA Tatiana**

Conducător științific,
dr. hab., conf. univ.

_____ **BERLIBA Viorel**

Autor:

_____ **LEBEDINSCHI Adrian**

© Lebedinschi Adrian, 2018

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Conform art. 27 al Acordului de asociere între RM, pe de o parte, și UE și Comunitatea Europeană a energiei atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte [1, p. 38], se invocă faptul că *recunoscând importanța unui set eficace de norme și practici în domeniul dreptului societăților comerciale și al guvernancei corporative, (...) în sensul instituirii unei economii de piață pe deplin funcționale și al promovării schimburilor comerciale între părți, acestea convin să coopereze în ceea ce privește **protecția acționarilor, a creditorilor și a altor părți interesate** în conformitate cu normele UE în domeniu.*

Deci, în condițiile actuale ale economiei de piață, un grad prejudiciabil sporit îl prezintă atentatele frauduloase care aduc atingere nu numai unor interese private (particulare), dar și subminează credibilitatea sistemului economic al statului în ansamblu. În context, acesta din urmă este lipsit de o sursă financiară principală – *creditele și investițiile*. Or, în absența celor din urmă nu poate fi concepută dezvoltarea calitativă a întregului sistem economic. O analiză cantitativă a locului criminalității economice în cadrul structurii de ansamblu a criminalității denotă un ritm de creștere semnificativă a celei dintâi, mai cu seamă în ultimii ani:

- în context, în anul 2013, în RM au fost înregistrate, în total, 36154 infracțiuni, această structură cantitativă fiind completată cu 935 infracțiuni economice (adică 2,59%);

- în anul 2014 numărul infracțiunilor înregistrate a fost 39562 (+9,43%), infracțiunile economice înregistrate fiind 1208 (3,05% în cadrul structurii de ansamblu a criminalității înregistrate în acest an și cu +29,2% infracțiuni economice înregistrate mai mult decât în perioada imediat anterioară);

- în anul 2015 au fost înregistrate, în ansamblu, 37846 infracțiuni (-4,34%), infracțiunile economice înregistrate în această structură cantitativă fiind 1323 (3,49% - în creștere, comparativ cu perioada anterioară, cu +9,52).

O problemă identificată în acest aspect este, în opinia noastră, faptul precum că, deși din anul 2015 în anul 2016 numărul infracțiunilor economice înregistrate a crescut cu +9,52%, numărul dosarelor penale pe baza acestor infracțiuni trimise în judecată în aceleași perioade de comparație a fost cu -22,77%. Acest ultim moment denotă cu claritate unele problematici legate de identificarea, clarificarea și calificarea juridică a infracțiunilor economice, inclusiv a infracțiunilor legate de insolvabilitate.

Este adevărat, că însuși faptul insolvabilității probează doar un eșec în activitatea economică (comercială) desfășurată și nu constituie, iar în opinia noastră nici nu trebuie să constituie temei pentru intervenția unor relații juridico-penale. Reglementările normative adoptate în acest sens de către legiuitorul din RM încearcă, într-un anumit mod, să acopere cele mai

complexe și mai vaste zone de fraudare a creditorilor, scopul fiind anume cel al protejării de la faliment, dar nicidecum - sancționarea pe cale penală a falitului. Cu alte cuvinte, în cazul în care factorul enunțat este legat de anumite fapte de natură prejudiciabilă, este posibilă, în condiții prescrise, și răspunderea penală. Pe cale de consecință, procedura falimentului, ca jurisdicție comercială, este independentă de procedura penală, acestea desfășurându-se particular una de cealaltă.

În același curs de idei, se constată că în mai multe state europene, instituția insolabilității (numită și bancrută, faliment) este un fenomen economico-juridic foarte răspândit, care particularizează prezența concurenței, lupta pentru desfășurarea mai eficientă a activităților în sfera economică (care vizează sistemul economic). Cu toate acestea, și economia statelor dezvoltate nu este privată de subiecți economici nesinceri, care, de regulă, fac uz de cadrul normativ în vigoare și procedura normală de insolabilitate – anume pentru înșelarea (fraudarea) creditorilor, tănuirea bunurilor (averii) față de creditori etc. În acest sens, anume problema luptei cu bancruta infrațională este examinată de multe state într-un mod complex, minuțios și insistent. Or, această problemă enunțată este legată de cauzarea unor daune mari și deosebit de mari unor subiecți economici și impune măsuri adecvate și oportune de reacție din partea statului. În acest ultim aspect, RM nu se manifestă din perspectiva unei excepții de la regula generală și, de fapt, cadrul normativ adoptat este orientat spre asigurarea intereselor economice ale subiecților acestor activități (atât ale creditorilor, cât și ale debitorilor), societății și statului.

Falimentul reprezintă, deci, o procedură de executare silită unitară, colectivă, egalitară și concursuală a întregului patrimoniu al comerciantului (persoană fizică sau juridică) care a încetat plățile pentru obligațiile sale comerciale; o procedură care nu are aceeași semnificație în lumea comercială internațională (de altfel, este în discuție însăși posibilitatea ca insolvența să fie internațională). Dacă în RM *procedura falimentului* semnifică o procedură de insolabilitate concursuală colectivă și egalitară, care se aplică debitorului în vederea lichidării patrimoniului acestuia pentru acoperirea pasivului, în România ea înseamnă numai lichidarea societăților, în SUA - se referă fie la reorganizare, fie la faliment, în Ungaria noțiunea desemnează numai procedura reorganizării, în Australia termenul se referă numai la lichidarea averilor persoanelor fizice insolvente. Cu toate acestea, termenul de faliment este în continuare utilizat, desemnând acea procedură colectivă declanșată de o criza economică a debitorului.

În prezent, insolvența comercială generează efecte la nivel internațional, care necesită reglementări adecvate, întrucât, se constată în literatura de specialitate, că aria geografică a activităților comercianților implicați depășește

granițele naționale. În fapt, ultimele informații furnizate de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al RM denotă faptul că RM nu a încheiat vreun careva acord bilateral referitor la insolvabilitatea transfrontalieră.

Cu toate acestea, stabilim că activitatea de armonizare în materia insolvenței se concretizează inclusiv prin încheierea de convenții internaționale, prin adoptarea de regulamente ori prin elaborarea unor legi interne care transpun actele internaționale. Insolvența pe plan internațional este reglementată prin numeroase convenții internaționale. Totuși, embrionul uniformizării internaționale în materie este reprezentat de convențiile de recunoaștere reciprocă a procedurilor de faliment deschise în fiecare țară.

După cum se invocă pe drept cuvânt în literatura de specialitate, în cadrul unei economii de piață, în care incapacitatea de plată a agenților economici este „cronică”, în care capitalurile unor societăți sau ale unor bănci se diminuează în mod vădit, iar managerii acestora și clientela lor prosperă, se identifică o situație ciudată – cea a atestării lipsei persoanelor care sunt pedepsite pentru falimentul fraudulos al acestora. Or, în RM, la moment, statisticile judiciare și polițienești nu prefigurează (după cum am subliniat anterior) o situația de condamnare a faptelor infracționale în domeniul complex al insolvabilităților. Și acest ultim moment este dictat, în viziunea noastră, inclusiv de anumite incoerențe normative: la nivelul dreptului penal, la nivelul corelației între dreptul penal și referințele de blanchetă (cadrul regulator) etc. După cum menționează autorul Gh. Macovei, *în afară de premisele de ordin economic, revenirea în prim plan a problematicii procedurilor de insolvabilitate se datorează și unei serii de premise juridice* [2, p. 10].

Cele consemnate anterior, precum și necesitatea de armonizare a cadrului normativ în materie de răspundere penală pentru infracțiunile legate de insolvabilitatea fictivă la necesitățile și realitățile actuale, mai cu seamă prin beneficierea de posibilități reale de a antrena eficient răspunderea penală pentru faptele prejudiciabile legate de insolvabilitatea fictivă, indică la actualitatea acestei cercetări științifice.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Deși, constatăm că cercetarea științifică se prezumă a fi o continuitate a unor cercetări desfășurate anterior, precum și o completare a cercetărilor științifice în alte domenii, totuși ea, având la bază normativul penal al RM în vigoare, se înscrie printre primele investigații în acest context.

La baza elaborării tezei de doctorat au fost puse mai multe opinii fundamentate științific și expuse în literatura de specialitate a RM și din străinătate. În particular, ne referim la opiniile expuse de către autorii: A.

Borodac, A. Barbăneagră, V. Stati, V. Berliba, S. Brînză, R. Cojocaru, C. Gurschi, M. Mutu-Strulea, S. Copețchi, I. Hadîrca, N. Roșca, Gh. Macovei, V. Palamarcu, D. Ciuncan, M. Hotca, Gh. Alecu, C. Chiriac, C. Bulai, A. Doroftei, I. Schiau, V. Drăghici, M. Zarafiu, R. Petrescu, V. Pașca, Gh. Gheorghiu, M. Costin, A. Miff, C. Voicu, A. Boro, F. Sandu, I. Molnar, A. Moldoveanu, D. Pârgaru, V. Danile, C. Turianu, M. Molnar, A. S. Mihlin, I. N. Cojevnicev, L. Prozumentov, E. Mahno, V. Antonov, L. Mojaiscaia, B. Colb, V. Hiliuto, V. Cudreavțev, Iu. Solopanov, G. Șerșenevici etc.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei de doctorat a constat în desfășurarea unor cercetări științifice complexe care vizează reevaluarea politicii penale a statului în contextul faptelor prejudiciabile legate de insolvabilitatea fictivă, prin identificarea unor posibilități de evitare a unor interpretări extensive defavorabile și creându-se un cadru tipic de delimitare a insolvabilității fictive de alte infracțiuni.

Obiectivele tezei de doctorat:

- identificarea și evaluarea opiniilor expuse în literatura de specialitate din RM și din alte state referitoare la reglementarea instituției insolvabilității (bancruței, falimentului);

- analiza și interpretarea materialelor științifice elaborate în materia temei tezei de doctorat, prin valorificarea gradului de investigare a acestui subiect și conturarea nivelului inițial și efectelor cercetărilor desfășurate;

- analiza actelor normative care reglementează instituția insolvabilității – ca instituție de drept comercial, în vederea creării unui cadru normativ eficient, ajustat la standardele europene;

- interpretarea actelor normative adoptate în diferite state din perspectiva unor reguli comparative, precum și a normelor adoptate la nivel european și internațional;

- cercetarea limitelor de configurare a unui sistem normativ în materia insolvabilității în RM;

- argumentarea și fundamentarea științifică a reglementării răspunderii penale pentru insolvabilitate (bancruta frauduloasă) în forma insolvabilității fictive (pseudobancrută);

- investigarea complexă a noțiunii de insolvabilitate, insolvență, faliment, bancrută din punct de vedere textual și normativ;

- analiza și interpretarea semnelor preexistente (semne referitoare la obiect juridic și obiect material; subiect activ și pasiv) ale infracțiunii de insolvabilitate fictivă;

- determinarea unor procedee de determinare a semnelor care caracterizează conținutul constitutiv (semne referitoare la latura obiectivă și latura subiectivă) al infracțiunii de insolvabilitate fictivă;

- clarificarea asupra unor repere de delimitare a infracțiunii de insolabilitate fictivă de alte infracțiuni asemănătoare;

- înaintarea, argumentarea și promovarea în perspectivă a unor recomandări legate de determinarea, pe cale normativă, a unor modalități de manifestare normativă a infracțiunii de insolabilitate fictivă.

Metodologia cercetării științifice. Teza de doctorat a fost elaborată prin punerea în acțiune a unui ansamblu de metode și procedee științifice, în special: **metoda istorică** (examinarea instituțiilor recunoscute și active în diferite perioade pe teritoriul RM), **metoda sistematică** (analiza concomitentă a sistemului de norme care determină incidența răspunderii penale în materie de insolabilitate, precum și a sistemului de norme care conturează conținutul semnului de blanchetă), **metoda comparației** (o problema foarte importantă este legată de variabilele care sunt luate în calcul, adică acele dimensiuni care interesează din punctul de vedere al explicației/înțelegerii fenomenului; identificarea comparativă a unor dispoziții normative adoptate în diferite state și raportarea acestor sisteme la o bază fixă – legislația RM în context de reglementare, interpretare și aplicare a răspunderii penale pentru infracțiunile legate de insolabilitatea fictivă), **metoda logică** (aplicarea raționamentului, adică utilizarea procedurilor de analiză a premiselor și redare a concluziei prin silogism), **metoda textuală** (admiterea interpretărilor gramaticale pentru perceperea sensului direct și nemijlocit al unor noțiuni utilizate), **metoda analizei documentelor** (pentru colectarea de date cantitative și calitative: găsire, evaluare, selectare, verificare), **studiul de caz** (în particular, studii de caz descriptive și explicative) etc.

Noutatea științifică și originalitatea științifică rezidă în analiza complexă a infracțiunii de insolabilitate fictivă și necesitatea de a configura un conținut incriminator în baza unor modalități normative strict determinate. În acest context, va deveni incident caracterul previzibil al normativului penal care vizează acest segment de incriminare, precum și se va eficientiza practica aplicării corespunzătoare a răspunderii penale pentru insolabilitatea fictivă.

Teza de doctorat se prezintă de pe poziții novatorii inclusiv din perspectiva corelării limitelor de răspundere penală și altor tipuri de răspundere juridică în caz de insolabilitate și identificarea unor premise de sancționare corelativă a infracțiunii de insolabilitate fictivă (fals, uz de fals, abuz de serviciu etc.).

Problema științifică importantă soluționată a constat în elaborarea unui mecanism normativ eficient care vizează răspunderea penală pentru infracțiunea de insolabilitate fictivă (bancrută frauduloasă, în forma pseudobancrutei), fapt care va contribui la eficientizarea sistemului de atribuire a unor fapte prejudiciabile la categoria unei infracțiuni de acest gen, în vederea impulsivării sistemului de aplicare a acestuia în cadrul încălcării unor relații sociale incidente.

Semnificația teoretică a tezei de doctorat se manifestă prin faptul că aceasta se înscrie ca o cercetare monografică bazată pe un subiect restrâns după configurația juridico-penală, însă după conținut și esență definitorie ariile sunt foarte extinse și complexe. Importanța în cauză rezidă inclusiv din certitudinea documentelor care reglementează domeniul complicat al insolabilității, din analiza unor opinii de valoare expuse în raport cu această instituție de drept comercial, în particular prin raportare la răspunderea penală pentru infracțiunile legate de insolabilitate (infracțiunea de insolabilitate fictivă) – cu o situație premisă – *insolabilitatea*.

Valoarea aplicativă a tezei de doctorat constă în faptul că rezultatele obținute pot fi cu ușurință aplicate: • în proces de cercetare științifică ulterioară, avându-se ca subiecte infracționalitatea economică în ansamblu, precum și anumite infracțiuni economice în parte; • în proces didactic (la predarea cursului de drept penal special, precum și a unor cursuri specializate de *infracțiuni în sfera economică*); • cea mai mare pondere aplicativă a lucrării rezultă din identificarea unui ghid metodic de aplicare a răspunderii penale pentru infracțiunile legate de insolabilitate, în general, iar în particular – a infracțiunii de insolabilitate fictivă; • în activitatea de elaborare a unor modificări de lege penală, prin promovarea conceptului de previzibilitate a normei penale în acest sens.

Rezultatele științifice obținute în urma cercetărilor științifice desfășurate au constat în:

- Implicațiile normativului penal în materie de răspundere pentru faptele prejudiciabile legate de insolabilitate se face în baza unor particularități, trăsături definitorii și soluții desprinse din reglementarea insolabilității în materie comercială.

- Nu oricare insolabilitate prezumă o premisă pentru existența infracțiunii (insolabilitatea neavând legătură cu sistemul normativului penal), dar în cazul în care se pune în mișcare o acțiune penală privind insolabilitatea, atunci instituția insolabilității urmează a fi examinată, în anumite cazuri, în calitate de situație-premisă - semn preexistent al infracțiunii.

- Lipsa în RM a unor condamnări a faptelor infracționale în domeniul complex al insolabilităților este dictat inclusiv de anumite incoerențe normative.

- Simplul refuz al unei plăți pe care debitorul de bună-credință l-a considerat întemeiat nu putea și nici nu poate constitui o probă suficientă de încetare a plăților.

- Abordarea elementului material în forma falsificării nu poate fi concepută sub aspectul concurenței dintre infracțiunea de insolabilitate fictivă și cea de fals.

Implementarea și aprobarea rezultatelor cercetării. Concluziile și recomandările, care formează rezultatele științifice ale investigațiilor științifice întreprinse, și-au găsit reflectare în mai multe articole științifice elaborate și publicate în reviste științifice, inclusiv participări la conferințe științifico-practice internaționale (Conferința științifico-practică internațională „Premise de perfecționare a legislației naționale și ajustare la standardele Uniunii Europene” (2016), organizată de ICESD și ICJP al AȘM).

Publicațiile la tema tezei. La tema tezei de doctorat au fost publicate 7 articole științifice.

Volumul și structura lucrării. Din punct de vedere structural, teza de doctorat este constituită din adnotări (în limba română, rusă și engleză), lista abrevierilor utilizate, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie, 5 anexe, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autorului. În ansamblu, lucrarea numără 208 pagini, iar în lista bibliografică sunt incluse 213 titluri. În conținutul tezei se operează cu o reprezentare grafică și 7 tabele.

Cuvinte-cheie: insolvabilitate, insolvabilitate intenționată, insolvabilitate fictivă, insolvență, insolvență comercială, faliment, bancrută, bancrută simplă, bancrută frauduloasă, stare de încetare a plăților, incapacitate de plată, creditor, activitate de întreprinzător, daune cauzate, proporții mari.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea descrie actualitatea și importanța problemei abordate, scopul și obiectivele tezei, noutatea științifică a rezultatelor obținute (prin aranjarea generală a rezultatelor științifice obținute, precum și a problemei științifice importante soluționate), semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor și sumarul compartimentelor tezei de doctorat.

1. Cercetarea problematicii insolvabilității prin prisma studiilor științifice elaborate în Republica Moldova și în alte state este structurat în patru paragrafe, inclusiv concluziile capitolului.

În prezent, atât pe plan legislativ, cât și doctrinar și jurisprudențial, se utilizează o terminologie diversificată: *insolvență comercială*, *încetare a plăților*, *incapacitate de plată*, *debitor*, *insolvabilitate*, *insolvabilitate intenționată (premeditată)*, *insolvabilitate fictivă (falsă)*, *faliment*, *bancrută*. Pentru a elucida conținutul acestor noțiuni, au fost examinate opiniile științifice complexe expuse de mai mulți autori atât în literatura de specialitate autohtonă, cât și în cea străină, evidențiindu-se gradul de cercetare științifică până la etapa actuală.

Instituția insolvabilității și falimentului țin de domeniul dreptului civil comercial, iar implicarea dreptului penal vizează nu doar un proces, dar și o ultimă intervenție, care se face în ipoteza unor particularități, trăsături

definitorii și soluții desprinse din reglementarea insolvabilității și falimentului în mod civil. Anume aceste raționamente au dictat necesitatea cercetării nu numai a materialelor științifice care vizează cu strictețe răspundere penală pentru infracțiunile legate de insolvabilitate, dar și a celor care descriu aceste instituții din punctul de vedere al blanchetei normei penale. Or, nu se poate vorbi despre o infracțiune legată de insolvabilitate, fără a se cunoaște conținutul propriu-zis și semnificația juridică a insolvabilității ca atare.

1.1. *Insolvabilitatea – instituție de drept comercial.* Instituția juridică a falimentului se originează în dreptul roman, sub denumirea de *venditio bonorum* – procedură de executare silită a debitorului care nu-și îndeplinea obligațiile asumate [3, p. 7]. După cum menționează M. Costin și A. Miff, *venditio bonorum* era caracterizată prin două faze: • *missio in bona* – instalarea creditorilor în patrimoniul debitorului pentru a exercita supravegherea acestuia și nu în mod necesar pentru a-l deposeda; • numirea unui *magister bonorum* – ales numai de creditorii, cu sarcina de a trece la lichidarea averii debitorului [3, p. 9].

După cum invocă autorii citați, termenul *faliment* [4, p. 353 citat după 3, p. 31], exprimă o *stare a unui comerciant care se află în încetare de plăți, constatată într-o hotărâre judecătorească.* În fapt, M. Costin și A. Miff, precum și alți autori (N. Roșca, Gh. Macovei), determină că etimologia termenului *faliment* indică proveniența acestuia din limba latină, de la verbul *fallo-fallere*, tradus prin *a lipsi, a scăpa* – în sensul că falitul nu-și îndeplinește obligația de a plăti creditorilor săi, dar având, totodată, și sensul de *a înșela, a eșua, a da greș* [5, p. 7; 3, p. 31-32; 2, p. 50]. În context, se susține că terminologia evocată are aceeași conotație, desemnând instituția juridică a falimentului, care normează modalitatea concretă de execuție silită asupra patrimoniului debitorului comerciant aflat în stare de încetare a plăților [3, p. 32]. Nu suntem de acord, însă, în această ultimă gamă de idei, precum că falimentul poate fi asociat, după conținut, cu încetarea plăților, ultima fiind conturată doar ca premisă a celei dintâi, dar nicidecum într-un mod obligatoriu.

Noțiunea de insolvabilitate are conotații diferite în materie civilă și în materie comercială. Astfel, în materie civilă, starea de insolvabilitate a unui debitor care nu este comerciant mai poartă și denumirea de *deconfitură* (insolvabilitate civilă [2, p. 51]). În domeniul dreptului civil starea de insolvabilitate produce o serie de consecințe cu efect patrimonial [6, p. 4].

În materie comercială, insolvabilitatea nu produce aceleași efecte ca în dreptul civil și aceasta datorită faptului că, în comerț, elementele patrimoniale ce țin de activ sunt completate de forța creditului; astfel, chiar dacă un comerciant nu mai are în patrimoniul său suficiente active pentru a-și achita datoriile, el va putea surmonta această situație apelând la credite. [6, p. 4-5].

Gh. Macovei conchide că datorită evoluției relațiilor comerciale atitudinea față de insolvabilitate ca fenomen economic și juridic se schimbă radical. Treptat aceasta se transformă dintr-un fenomen negativ și condamtabil, indiferent de cauzele survenirii, într-un fenomen firesc, care caracterizează economia de piață. În opinia autorului, conceptual, faptul că legiuitorul a optat pentru utilizarea noțiunii de insolvabilitate este unul binevenit, deoarece, comparativ cu termenul de bancrută sau faliment, are un înțeles complex, cuprinzând atât procedurile tradiționale de lichidare, cât și procedurile alternative, de restructurare, dar și procedurile de prevenire a insolvabilității. În același timp conceptul de insolvabilitate este unul interdisciplinar, care cuprinde nu doar aspecte de drept material dar și de drept procedural. Latura procesuală civilă a insolvabilității este reprezentată de procedura de insolvabilitate, menționează autorul [2, p. 68-69]. Nu punem la îndoială veridicitatea acestei opinii științifice, doar că susținem faptul că în dreptul penal urmează a se face uz de o noțiune care evidențiază cel mai bine sistemul de încălcări în acest domeniu, în particular noțiunea de *bancrută*.

1.2. *Materialele științifice referitoare la răspunderea penală pentru insolvabilitatea fictivă, publicate în Republica Moldova.* În RM, majoritatea lucrărilor importante și consistente în materia infracțiunilor economice, în ansamblu, precum și a infracțiunilor legate de insolvabilitate, în mod particular, sunt elaborate de către autorul V. Stati. În acest sens, o primă lucrare analizată a fost cea dedicată infracțiunilor economice, care vizează, în opinia autorului citat, în calitate de obiect juridic generic – relațiile sociale cu privire la economia națională (relațiile sociale economice), bazate pe următoarele principii de desfășurare a activității economice: libertatea activității economice; exercitarea activității economice în temeiuri legale; concurența loială a subiecților activității economice; buna credință a subiecților activității economice; interzicerea formelor vădit infracționale ale conduitei subiecților activității economice [7; 8]). Susținem opinia autorului citat, precum că infracțiunile economice sunt comise în dauna relațiilor sociale care sunt bazate pe principiile legale de realizare a activității economice în ansamblu, în special principiile libertății activităților economice, exercitării lor pe baze prevăzute de lege, concurenței loiale, bunei credințe și interzicerii formelor vădit infracționale a conduitei subiecților economici [9, p. 53-55].

Legiuitorii, constată V. Stati, din toate timpurile au căutat a îngrădi, cu diferite norme de drept, insolvabilitatea comercianților [10, p. 47]. Doar că, legiuitorii contemporani au înțeles faptul că nu atât ispășirea falitului urmează a fi principala preocupare spre care trebuie să-și canalizeze energiile, cât restabilirea vieții comerciale în limitele normalului și evitarea unor daune eventuale cauzate creditorilor [10, p. 47]. Or, cert este faptul că nu simpla insolvabilitate (o categorie strict de ordin comercial) denotă și pune în mișcare

o acțiune penală în baza acestui fapt, ci anumite fapte prejudiciabile admise în ipoteza procesului propriu-zis al insolabilității.

V. Berliba și R. Cojocaru [11] dezvoltă unele detalii normative ale infracțiunii de insolabilitate fictivă, precizându-se că pericolul social al acesteia rezidă în modul și modalitatea de manifestare a încălcării intereselor creditorului, iar în cazuri particulare și a intereselor statului [11, p. 553].

În acest demers științific, este evaluată și delimitarea infracțiunilor de insolabilitate intenționată și fictivă, care rezidă într-un singur semn de evaluare a modalității normative: în cazul insolabilității intenționate incapacitatea de plată a debitorului este reală, dar existența acesteia este condiționată de anumite încălcări comise de către subiecții activi, pe când în cazul insolabilității fictive, deși procedura de intentare a procesului de insolabilitate este legală, informația înaintată pentru intentarea acestui proces este falsă [11, p. 554].

1.3. Cercetările științifice desfășurate în materia insolabilității fictive în alte state. În cadrul unei economii de piață reale, menționează V. Hiliuto, falimentul constituie un fenomen social obișnuit (tradițional) și poate fi efectul unor erori privind activitatea economică (în particular, activitatea de întreprinzător), cât și efectul unor cauze obiective – situația economică nefavorabilă, concursul accidental de împrejurări, politica economică nerațională a statului etc. Aceste ultime premise oferă posibilitatea de a invoca falimentul doar ca o denotare a faptului unui eșec în activitatea economică și nu trebuie să constituie temei pentru intervenția unor relații de natură juridico-penală. Cu toate că, este corect evidențiat de către V. Hiliuto, în cazul în care cu acest fapt sunt legate anumite activități ilegale, este posibilă și intervenția normativului penal, adică a efectelor juridice ale acestuia - răspunderea penală [12, p. 74].

După cum menționează autorii români Gh. Alecu și C. Chiriac, etimologic, noțiunea de bancrută frauduloasă implică existența stării de insolvență, fiind definită ca *faliment însoțit de nereguli financiare în dauna creditorilor* [13, p. 10]. Deși, în acest ultim aspect, nu suntem de acord cu autorii citați, precum că obiectul juridic generic al infracțiunii de bancrută frauduloasă îl constituie relațiile sociale privitoare la activitatea de afaceri, care trebuie să se desfășoare cu bună-credință astfel, încât participanții la această activitate să nu sufere prejudicii produse prin nesocotirea regulilor comerciale [13, p. 10]. Și acest fapt îl argumentăm prin ideea că infracțiunea de bancrută frauduloasă formează, de rând cu alte infracțiuni, un pericol pentru economia țării în ansamblu, iar ca efect, definirea în acest mod a obiectului juridic generic, în viziunea noastră, comportă un caracter restrictiv. În esență, este vorba mai mult de o precizare a obiectului juridic special, decât a celui generic. Or, obiectul juridic special este un element constitutiv al obiectului juridic

generic. Ultima consemnare a ideii este vizată inclusiv prin precizarea autorilor citați, precum că obiectul juridic special este constituit din relațiile sociale privind normala desfășurare a activității unui debitor în sensul protejării creditorilor comerciali în fața datornicilor lor care nu respectă regulile de afaceri [13, p. 10].

2. Insolvabilitatea – situație-premisă pentru calificarea infracțiunilor legate de insolvabilitate este constituit din patru paragrafe, inclusiv concluziile capitolului.

Se face o delimitare atât conceptuală, cât și constitutivă a stării de încetare a plăților, incapacitate de plată, insolvență, insolvabilitate, faliment, bancrută, operându-se cu necesitatea și evaluarea unora dintre acestea la calificarea juridică a infracțiunilor legate de insolvabilitate. Pentru clarificarea conceptului de insolvabilitate, a fost analizată corelația și locul acestei instituții de drept comercial în cadrul unui ansamblu de instituții corelative, precum și care este locul și necesitatea prevederii acestei categorii în limitele normativului penal – în calitate de situație-premisă. Pe cale de consecință, s-a susținut că, sub aspect de drept civil și comercial, precum și din perspectiva interpretărilor normative și textuale, se identifică faptul că infracțiunile prevăzute de art. 252 și art. 253 C. pen. al RM urmează a fi redenumite: din *insolvabilitate* în *bancrută*.

Bancruta prevede încălcările admise în proces de insolvabilitate. Cu titlu de opinie, este necesară incriminarea doar a bancrutei frauduloase, care este preconcepută pentru faptele intenționate și ilegale ale creditorilor, precum și pentru fraudă admisă de către aceștia (care nu poate fi decât intenționată).

În vederea conturării unor aspecte ale opiniei autorului tezei de doctorat, au fost analizate legislațiile mai multor state, fiind susținută aserțiunea unor legiuitori de a face distincție între caracterul premeditat și caracterul fictiv al insolvabilității, deși, sub aspect tehnico-juridic, ambele forme de manifestare a infracțiunii sunt incidente categoriei juridice de bancrută frauduloasă. Aname această faptă infracțională generică (denumire marginală), descrisă prin modalități strict determinate, urmează a fi reglementată de legea penală în vigoare a RM. Și acest ultim fapt devine și mai pertinent, pe măsura analizei legislației penale a unor state europene, unde apare delimitarea între *bancrută* (infracțiunea care însoțește falimentul și care se exprimă în neregulile financiare în dauna creditorilor) și *insolvabilitate*, care are uz de tehnică comercială. Cu adevărat, noțiunea și conținutul bancrutei este condiționată de existența/inexistența insolvabilității. În context, în calitate de insolvabil intervine nu în mod obligatoriu un bancrutar, deși, pe de altă parte, bancrutarul poate fi doar un insolvabil. De aici și formula precum că în cazul în care persoana declarată insolvabilă a realizat cerințele scadente ale creditorilor săi, decade posibilitatea și realitatea incriminării bancrutei frauduloase.

2.1. *Repere evolutive referitoare la instituția insolvenței.* Instituția insolvenței (falimentului), după cum se precizează în literatura de specialitate, este cunoscută din timpuri străvechi. O cercetare evolutivă în aspect cronologic, ar impune analiza instituțională de la antici, prin epoca medievală, epoca modernă și urmând epoca contemporană. Cert este însă faptul că la baza dreptului contemporan al insolvenței se statuează conceptele care s-au format în diferite perioade de dezvoltare a comunităților. Evident, că aceste concepte au fost permanent sub presiunea unor modificări, determinate de nivelul și condițiile de viață, continuitatea istorică a normativului în ansamblu.

În perioada sovietică, în condițiile în care statul era proprietarul monopolist al mijloacelor de producție, se considera că a admite existența instituției insolvenței este a admite recunoașterea posibilităților erorilor în conducerea statului și, implicit, discreditarea statului, afectându-i prosperitatea economică. Anume aceste motive invocate au determinat lipsa unor reglementări a infracțiunilor legate de insolvență în acea perioadă de evoluție a RM.

Abia în anul 1994 [14], în Codul penal (redacția 1961) este introdusă norma prevăzută de art. 155⁴ C. pen. al RM - *Falimentul intenționat și fictiv*. În fapt, se indica la o interpretare absolută a normei în cauză, prin precizarea modalităților normative incidente infracțiunii. Aceste dispoziții de natură penală erau puse în acțiune prin invocarea reglementărilor conținute în Legea nr. 851/1992, iar apoi prin Legea nr. 786/1996 [15; 16]. În viziunea noastră, indicarea la noțiunea de faliment în contextul legii penale nu era coerentă acțiunilor prevăzute expres în conținutul normei prevăzute de art. 155⁴ C. pen. al RM (redacția 1961).

În primul rând, acțiunile descrise anticipau semnificația propriu-zisă a falimentului, iar prin aceasta – și justificarea descrierii acțiunilor comise înainte și după deschiderea procedurii concursuale. Or, operând cu procesul concursal, putea fi determinată ca soluție nu numai falimentul debitorului, ci și reorganizarea acestuia. De asemenea, acțiunile ilegale ale debitorului nu indicau la vreo careva încălcare directă și expresă a procedurii de faliment, ci a procedurilor care anticipează această situație – insolvența comercială. Pe de altă parte, susținem inițiativa legiuitorului de atunci, de a fixa în textul legii penale anumite modalități care rezultă din conținutul reglementărilor variabile, fapt care impuneau o mai mare previzibilitate a normativului penal în acest sens.

Pe altă parte, într-un mod specific, s-a încercat, în anul 1998, de a se reglementa, în mod separat, răspunderea penală pentru falimentul intenționat și fictiv, adică niște acțiuni ilegale comise până și după pornirea procesului

concursual, și așa-numita *încălcare a legislației cu privire la faliment* (art. 155⁷ C. pen. al RM (redacția 1961 - introdus prin Legea nr. 1554/1998)).

La acea etapă și la momentul actual, această răspundere juridico-penală poate fi incidentă infracțiunilor de abuz de putere sau abuz de serviciu, exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu, fals în acte publice, neglijență infracțională. Legiuitorul, însă, a considerat necesar particularizarea răspunderii penale, mai cu seamă, a răspunderii administratorului procedurii concursuale, și anume după pornirea acestui proces complex cu caracter concursual.

2.2. *Stare de încetare a plăților – incapacitate de plată – insolvență – insolvabilitate – faliment – bancrută: noțiuni, semne de identificare și caracterizare de ansamblu.* Bancruta frauduloasă apărea în calitate de formă agravantă a infracțiunii de bancrută simplă, elementul de agravare fiind intenția frauduloasă (*animus fradandi*). Sub aspectul laturii obiective, condiția *sine qua non* a existenței infracțiunii de bancrută frauduloasă era identificarea stării de încetare a plăților, aceasta fiind însoțită de următoarele manopere frauduloase: - *sustragerea sau falsificarea registrelor*; - *distrugerea, tănuirea sau disimularea activului*; - *simularea de datorii și declararea frauduloasă a pasivului*; - *vânzarea de active sub valoare* [17, p. 25-26].

În context, faptele comise de către prepușii sau reprezentanții comerciantului falit, de directorii și administratorii societăților comerciale, de judecătorul sindic ori de terțe persoane interveniente în procedura falimentului, fără a fi acționat în înțelegere cu comerciantul falit erau denumite de doctrină *quasi-bancrut*. Or, acestea erau săvârșite și de persoane care nu aveau calitatea de comerciant și erau incriminate și pedepsite prin invocarea prevederilor legale referitoare la incriminarea și sancționarea *bancrutei simple sau frauduloase* [17, p. 27].

Toate cele analizate, sub aspect de drept civil și comercial, precum și din perspectiva interpretărilor normative și textuale, denotă faptul că infracțiunea prevăzută de art. 253 C. pen. al RM urmează a fi redenumită: din *insolvabilitate fictivă* în bancrută frauduloasă sub forma *pseudobancrutei*.

Bancruta prevede încălcările admise în proces de insolvabilitate. Cu titlu de opinie, este necesară incriminarea doar a *bancrutei frauduloase* (care poate fi cu caracter *premeditat* și *pseudobancrutar*), care este admisă prin faptele intenționate și ilegale ale creditorilor, precum și prin fraudă admisă de către aceștia (care nu poate fi decât intenționată).

În acest sens, deși ar fi existentă deosebirea între o bancrută simplă și o bancrută frauduloasă, nu ar fi necesară, luând în calcul gradul prejudiciabil al infracțiunii, incriminarea pe cale penală a faptelor de bancrută simplă. Argumentele noastre sunt justificate din realitatea și necesitatea luării în vedere a faptului că insolvabilitatea apare în textul art. 252 și art. 253 C. pen.

al RM ca un sistem de acțiuni (inacțiuni) aflate în raport de cauzalitate cu daunele cauzate creditorilor, iar în alte situații (norme prevăzute de legea penală) – insolvabilitatea este determinată ca o urmare imediată (consecință prejudiciabilă) a infracțiunii.

În acest sens, nu considerăm că același termen, care nu este de natură penală, poate și trebuie în dreptul penal să fie interpretat ca diferite semne ale componenței de infracțiune: element material al infracțiunii ori urmare imediată (consecință prejudiciabilă) a acesteia.

2.3. *Elemente de drept comparat în materia infracțiunilor legate de insolvabilitate.* Cu adevărat menționează V. Stati, este foarte dificil a se face o apreciere a acestor norme de pe poziția concepțiilor noastre juridice [18, p. 37-39]. În mod condițional, legislația penală falimentară (în materia insolvabilității) a statelor europene poate fi clasificată în trei sisteme:

- *romanică*, alias franceză (doar pe întreprinzătorul (comerciantul) poate avea calitatea de subiect al infracțiunilor legate de insolvabilitate);
- *germanică* (recunoaște pe oricine, indiferent de profesiunea exercitată, în calitate de subiecte ale infracțiunilor legate de insolvabilitate);
- *mixtă* (sunt combinate caracteristicile celor două sisteme enunțate) [18, p. 37-39].

Aceste sisteme de reprezentare a legislației penale în materia insolvabilității se manifestă prin specific de reglementare penală, fapt care impune cu necesitate cercetarea legislației penale a mai multor state.

Este important a se menționa faptul că C. pen. al Germ. (§283) [19] invocă o componență materială de bancrută, manifestată prin comiterea unor fapte inadmisibile până la starea de recesiune, care au provocat această stare, pentru calificare fiind suficientă intenția indirectă a făptuitorului. Deși nu susținem sub aspectul gradului prejudiciabil al infracțiunii (în materie de analiză și referire la C. pen. al RM), §283 C. pen. al Germ. (alin. 4, 5) prevede răspunderea pentru *faptele bancrutare imprudente*, comise de către persoana care nu cunoaște, din neglijență, despre starea de recesiune ori comise de o persoană care cauzează, superficial, starea de recesiune [18, p. 37-39].

3. Caracteristica juridico-penală a infracțiunii de insolvabilitate fictivă include patru paragrafe, inclusiv concluziile capitolului.

Este un capitol de bază al tezei de doctorat, prin care se face o clarificare a temeiului juridic al răspunderii penale pentru infracțiunea de insolvabilitate fictivă. Interpretarea doctrinară are loc corespunzător fiecărui semn al conținutului infracțiunii, precum și din perspectiva analizei unor modalități faptice și normative de manifestare a acestei infracțiuni. În context, depunerea cererii introductive de pornire a procedurii de insolvabilitate urmează a respecta anumite limite normative.

După formă, actele necesare intentării procesului de insolvabilitate trebuie să fie perfectate conform regulilor prevăzute de *Legea insolvabilității*, iar după conținut actele trebuie să fie false, adică în realitate debitorul are capacitatea de a achita în termenele stabilite creanțele scadente ale creditorilor, fie că activele debitorului nu sunt depășite de pasive. În cazul în care are loc declararea intenționat falsă a incapacității de plată într-o formă și procedură neprevăzută de lege, poate forma, după caz, conținutul infracțiunii de escrocherie.

Comunicând faptul insolvabilității debitorului, făptuitorul îl confirmă prin prezentarea de acte false care reflectă activitatea economică a debitorului și care se anexează la cererea cu privire la deschiderea procedurii concursuale. În acest caz, uzul de fals al actelor publice sau al altor documente va fi cuprinsă de conținutul infracțiunii de insolvabilitate fictivă, fără o invocare suplimentară a infracțiunilor legate de acest uz de falsuri.

3.1. *Elemente preexistente ale infracțiunii de insolvabilitate fictivă (3.1.1. Obiectul juridic și obiectul material al infracțiunii de insolvabilitate fictivă; 3.1.2. Subiectul infracțiunii de insolvabilitate fictivă)*. Specificul incriminării infracțiunii de insolvabilitate fictivă, potrivit art. 253 C. pen. al RM, prezumă existența unui obiect juridic complex al infracțiunii, acesta fiind derivat din contextul relațiilor sociale protejate primar prin norma de incriminare, precum și din relațiile sociale care vizează interesele creditorilor.

În aserțiunea noastră, luând în vedere faptul că relațiile sociale care formează categoria obiectului juridic special al infracțiunilor de insolvabilitate (în particular – insolvabilitatea fictivă) urmează a identifica un raport de subordonare logică cu cumulul de relații sociale care se înscriu în elementul de obiect juridic generic al infracțiunilor respective, acesta (obiectul juridic special de bază) trebuie să respecte legătura sistematică cu sistemul de relații sociale care vizează sistemul economic în ansamblu.

Astfel, obiectul juridic special de bază al infracțiunii de insolvabilitate fictivă este constituit din *relațiile sociale a căror existență și normală desfășurare sunt condiționate de respectarea dreptului de gaj a creditorilor și asigurarea unui context legal procedurilor de realizare a procesului concursual* (relațiile sociale privitoare la corectitudinea onorării obligațiilor față de creditorii [20, p. 199]; relațiile sociale a căror existență și normală desfășurare este condiționată de realizarea activității legale de întreprinzător, asigurându-se interesele prevăzute de lege ale creditorilor în situația de insolvabilitate).

Se constată o incoerență normativă, prin care, conform art. 10 alin. (2) al Legii insolvabilității nr. 149/2012 - *temeiul general de intentare a unui proces de insolvabilitate constă în incapacitatea de plată a debitorului*, iar în baza art. 13 al aceleiași legi, debitorul este în drept să depună cerere introductivă în

situația în care există **pericolul intrării lui în incapacitate de plată** când, în mod previzibil, nu-și va putea executa la scadență obligațiile pecuniare. În opinia noastră, nu este vorba despre pericolul intrării în incapacitate de plată, atât timp când însuși temeiul este lăsat la etapa incapacității de plată.

Este necesar a menționa că în legislația penală sunt prevăzute conținuturi de infracțiune, precum este cea a insolabilității fictive, care sunt specifice prin aceea că nu pot fi comise de oricine, ci numai de unii subiecți speciali, care îndeplinesc unele condiții suplimentare (speciale), în afară de cele generale necesare pentru subiectul infracțiunii. Aceste infracțiuni în teoria și practica dreptului penal se numesc infracțiuni cu subiect special. Sub acest aspect putem remarca că în situația în care subiectul infracțiunii este special, poate exista participație penală simplă (comiterea infracțiunii de două sau mai multe persoane) la o asemenea faptă numai dacă autorul sau un coautor au calitatea cerută de lege (deși aprobată numai la nivel teoretic, nu și practic). Ceilalți participanți vor fi supuși răspunderii penale în funcție de contribuția avută la săvârșirea infracțiunii în calitate de organizator, instigator ori complice.

3.2. *Elemente constitutive ale infracțiunii de insolabilitate fictivă (3.2.1. Latura obiectivă a infracțiunii; 3.2.1. Latura subiectivă a infracțiunii).* **Nu este justificată prevederea din art. 14 alin. (4) al Legii insolabilității**, care vizează că în cazul în care debitorul nu depune cerere introductivă în situațiile și în termenul prevăzut de lege, persoana care, în conformitate cu legislația în vigoare, are dreptul de a reprezenta debitorul, asociații cu răspundere nelimitată și lichidatorii debitorului sunt trase la **răspundere penală**. În fapt, această formă de manifestare a comportamentului ilegal, incidentă conținutului de bancrută simplă, este pasibilă de răspundere contravențională, dar nu penală. Deci, cu referire la acest ultim subiect, **se impune, în viziunea noastră modificarea art. 14 alin. (4) al Legii insolabilității, prin înlocuirea sintagmei „răspundere penală” cu „răspundere contravențională”** (această viziune a fost inițiată pentru materializare prin Proiectul de Lege nr. 130 pentru modificarea și completarea Legii insolabilității nr. 149 din 29.06.2012, cu modificările și completările ulterioare [21; 22; 7].

Cele nuanțate anterior permit a concluziona asupra faptului că elementul material al infracțiunii de *insolabilitate fictivă*, prevăzut expres în lege anume prin sintagma *insolabilitatea fictivă*, constă în **acțiunea de depunere a cererii introductive în instanța de insolabilitate**, această cerere având la bază un temei nejustificat și ireal. Adică, în context, **nu este existentă o stare de incapacitate de plată a debitorului**. De altfel, această stare de incapacitate de plată trebuie să fie inexistentă în realitate, dar nu doar în baza documentelor justificative. În contextul celor consemnate, se propune modificarea art. 253 alin. (1) C. pen. al RM, prin invocarea unei acțiuni unice în forma **depunerii**

de către debitor a cererii introductive în baza unui temei fals de intentare a procesului de insolabilitate.

În fapt, cererea depusă urmează a fie vădit falsă. Caracterul vădit (evident) fals este un semn subiectiv, care face referire la *evidentul* pentru conducătorul sau proprietarul organizației comerciale sau întreprinzătorul individual, care declară asupra incapacității de plată (insolabilității, falimentului) [23, p. 139] false, cunoscându-se că organizația comercială sau întreprinzătorul individual are capacitatea de a asigura creanțele scadente ale creditorilor în măsură deplină [23, p. 139]. În cazul în care cererea introductivă a fost depusă în instanța de judecată, dar nu s-a intentat un proces de insolabilitate, constatându-se faptul unui temei fictiv, poate fi vorba despre o tentativă de infracțiune în acest sens.

Operând cu elementul subiectiv al infracțiunilor de bancrută, considerăm că mai potrivit pentru norma prevăzută de art. 252 C. pen. al RM ar fi sintagma de *bancruta premeditată*, care ar consemna o realitate obiectivo-subiectivă, dar nu numai o manifestare subiectivă a infracțiunii. Pe această cale, și infracțiunea de insolabilitate fictivă se manifestă subiectiv, prin intenție, și doar prin forma intenției directe. Însă, în acest ultim caz, luând în vedere că insolabilitatea nu poate fi fictivă, luând în vedere determinantele acestei instituții juridico-civile și legătura lor cu caracterul fictiv constat, promovăm conceptul de *pseudobancrută* (ca formă de manifestare a bancrutei frauduloase). Ambele categorii juridice: bancruta premeditată și pseudobancruta nu punctează în delimitare pe anumite elemente de diferit gen, iar caracterul premeditat poate fi corect rezultat din prevederea expresă a acestui fapt ori din prefixul *pseudo* al bancrutei.

3.3. *Forme și modalități faptice ale infracțiunii de insolabilitate fictivă. Delimitarea de alte infracțiuni.* O deosebire principală intervine între insolabilitatea fictivă și escrocherie. Aceasta se exprimă prin aceea că prima faptă poate fi comisă numai în prezența circumstanței de notificare de către făptuitor a insolabilității sale. Această procedură se derulează, în conformitate cu *Legea insolabilității*. Dacă subiectul escrocheriei nu reclamă careva calități speciale, atunci, în calitate de subiect activ al insolabilității fictive poate evolua numai persoanele strict determinate în cadrul legii: persoana cu funcție de răspundere autorizată. De asemenea, în cazul insolabilității fictive subiectul pasiv poate fi doar creditorul, pe când în cazul escrocheriei – oricare persoană care deține anumite bunuri.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Problema științifică importantă soluționată a constat în elaborarea unui mecanism normativ eficient care vizează răspunderea penală pentru infracțiunea de insolabilitate fictivă (bancrută frauduloasă, în forma

pseudobancrutei), fapt care va contribui la eficientizarea sistemului de atribuire a unor fapte prejudiciabile la categoria unei infracțiuni de acest gen, în vederea impulsivării sistemului de aplicare a acestuia în cadrul încălcării unor relații sociale incidente.

2. Instituția insolvabilității și falimentului ține de domeniul dreptului civil comercial. Implicarea dreptului penal vizează nu doar un proces adiacent - ca implicație în această materie complexă, dar și această ultimă intervenție nu se face în afara unor particularități, trăsături definitorii și soluții desprinse din reglementarea insolvabilității și falimentului în mod civil.

3. În țara noastră, la moment, statisticile judiciare și polițienești nu prefigurează o situație de condamnare a faptelor infracționale în domeniul complex al insolvabilităților. Acest ultim moment este dictat inclusiv de anumite incoerențe normative la nivelul dreptului penal, la nivelul corelației între dreptul penal și referințele de blanchetă etc.

4. Simplul refuz al unei plăți pe care debitorul de bună-credință l-a considerat întemeiat, nu putea și nici nu poate constitui o probă suficientă de încetare a plăților; cu alte cuvinte, pentru a fi declarat în faliment, comerciantul trebuie să fi comis fapte sau acte din care să rezulte că va fi incapabil să-și onoreze datoriile.

5. Nu oricare insolvabilitate prezumă o premisă pentru existența infracțiunii (insolvabilitatea neavând legătură cu sistemul normativului penal), dar în cazul în care se pune în mișcare o acțiune penală privind insolvabilitatea intenționată, instituția incapacității de plată urmează a fi examinată în calitate de situație-premisă – semn preexistent al infracțiunii [24, p. 34].

6. Insolvabilitatea este caracterizată de două stări: - **starea de fapt** și - **starea de drept**. Starea de fapt presupune imposibilitatea onorării obligațiilor ajunse la scadență, care poate fi reprezentată printr-o insuficiență a lichidităților, o absență a fondurilor bănești necesare plății obligațiilor scadente. Ca stare de drept, prin insolvabilitate se subînțelege procesul judiciar, care se intentează împotriva societății comerciale incapabile de a-și onora obligațiile ajunse la scadență și care se desfășoară sub supravegherea instanței de judecată.

7. În accepțiunea utilizată pe plan internațional, conceptului de insolvență comercială trebuie acordată o dublă semnificație, și anume cea care *conturează situația debitorului care nu mai poate face față datoriilor sale comerciale cu sumele de bani disponibile*, și cea care *desemnează sistemul de măsuri prin care se urmărește ca, prin lichidare sau reorganizare, averea debitorului să producă resursele financiare necesare acoperirii pasivului*.

8. Insolvența prezumă o situație de drept comercial, iar insolvabilitatea implică mijloace de drept civil [24, p. 34].

9. Dacă starea de încetare a plăților constituie o condiție necesară și suficientă pentru declanșarea procedurii comerciale a reorganizării judiciare sau a falimentului, ea constituie o condiție necesară, dar nu suficientă, pentru declanșarea procesului penal pentru insolvabilitatea (bancruta) frauduloasă.

10. Starea de încetare a plăților trebuie să fie precedată, însoțită sau urmată de acțiuni de falsificare a evidențelor societății, de sustragere sau distrugere a acestora ori de ascunderea unei părți din active sau mărirea frauduloasă a pasivului societății, fapte care-i conferă caracter infracțional falimentului de fapt.

11. Falimentul nu poate fi asociat, ca conținut, cu încetarea plăților, ultima fiind conturată doar ca premisă a celei dintâi, dar nicidecum într-un mod obligatoriu [24, p. 34].

12. Există legislații care determină insolvabilitatea ca o stare de fapt a debitorului insolubil, iar falimentul – ca o stare de drept, adică o insolvabilitate constatată de către instanța de judecată. În opinia noastră, această legătură se desprinde la limitele categoriilor juridice de insolvabilitate și insolvență [24, p. 34].

13. Este necesar de a valorifica instituția infracțiunii nu prin intermediul categoriei juridice civile (insolvabilitate), nu prin intermediul unor efecte ale procedurii de insolvabilitate (faliment), nu prin intermediul conceputului comercial de insolvență, ci prin intermediul unor noțiuni care să specifice încălcările în limitele acestor proceduri. În fapt, în aserțiunea noastră, este posibil uzul termenului de **bancrută**. Anume bancruta prefigurează încălcările admise în proces de insolvabilitate.

14. Pe măsura analizei legislației penale a unor state europene (și nu numai), devine principială delimitarea între bancrută (infracțiunea care însoțește falimentul și care se exprimă în neregulile financiare în dauna creditorilor) și insolvabilitate, care are uz de tehnică comercială [25, p. 215].

15. Este necesară incriminarea doar a bancrutei frauduloase, care este admisă prin faptele intenționate și ilegale ale creditorilor, precum și prin fraudă admisă de către aceștia (care nu poate fi decât intenționată).

16. Deși ar exista o deosebire între o bancrută simplă și o bancrută frauduloasă, aceasta face necesară, luând în considerație gradul prejudiciabil al infracțiunii, incriminarea pe cale penală doar a faptelor de bancrută frauduloasă [24, p. 34].

17. C. pen. al RM face o delimitare conceptuală între insolvabilitatea intenționată și insolvabilitatea fictivă, această delimitare fiind pe baza a două semne diferite (obiectiv și subiectiv), deși în aspect subiectiv nu se constată nici o delimitare [26, p. 201]. Or, diferențierea se face doar pe bază unui semn obiectiv [27, p. 278].

18. Susținem opinia unor legiuitori de a face distincție între caracterul premeditat și caracterul fictiv al insolvenței, deși, sub aspect tehnico-juridic, ambele forme de manifestare a infracțiunii sunt incidente categoriei juridice de **bancrută frauduloasă**. Aname această faptă generică, descrisă prin modalități strict determinate (în particular *pseudobancruta*) urmează a fi reglementată de legea penală în vigoare a Republicii Moldova [27, p. 278].

19. Legiuitorul român a mers pe calea reglementării atât a faptelor care anticipează procesul de insolvență (la etapa insolvenței), cât și cele care se manifestă la etapa administrării și conservării bunurilor creditorilor [26, p. 200].

20. Noțiunea și conținutul bancrutei este condiționată de existența / inexistența incapacității de plată. Or, în calitate de insolvent intervine nu în mod obligatoriu un bancrutar, deși un bancrutar trebuie să fie doar un insolvent. De aici și formula precum că în cazul în care persoana declarată insolventă a realizat cerințele scadente ale creditorilor săi, decade posibilitatea și realitatea incriminării bancrutei [25, p. 215].

21. Specificul incriminării infracțiunii de insolvență fictivă, potrivit art. 253 C. pen. al RM, prezumă existența unui obiect juridic complex al infracțiunii, acesta fiind derivat din contextul relațiilor sociale protejate primar prin norma de incriminare, precum și din relațiile sociale care vizează interesele creditorilor.

22. Obiectul juridic special de bază al infracțiunii de insolvență fictivă este constituit din relațiile sociale a căror existență de normală desfășurare sunt condiționate de respectarea dreptului de gaj a creditorilor și asigurarea unui context legal procedurilor de realizare a procesului concursual (relațiile sociale privitoare la corectitudinea onorării obligațiilor față de creditorii).

23. Se constată o incoerență normativă, prin care, conform art. 10 alin. (2) al Legii insolvenței nr. 149/2012 - *temeiul general de intentare a unui proces de insolvență constă în incapacitatea de plată a debitorului*, iar în baza art. 13 al aceleiași legi, debitorul este în drept să depună cerere introductivă în situația în care există **pericolul intrării lui în incapacitate de plată** când, în mod previzibil, nu își va putea executa la scadență obligațiile pecuniare. Adică, în opinia noastră, nu este vorba despre pericolul intrării în incapacitate de plată, atât timp când însuși temeiul este lăsat la etapa incapacității de plată.

24. Referitor la infracțiunea de insolvență fictivă, elementul material se înfățișează sub forma unei acțiuni în oricare din modalitățile care sunt descrise de *Legea insolvenței* nr. 149/2012 și pot fi în legătură de cauzalitate cu eventualele daune în proporții mari cauzate creditorilor.

25. În sensul normei prevăzute de art. 253 C. pen. al RM, caracterul fictiv vizează o acțiune unică sau o acțiune conturată prin mai multe acte, care determină fictivitatea acestei declarații a incapacității de plată.

26. Între infracțiunea de insolvabilitate fictivă și infracțiunea de insolvabilitate intenționată poate fi determinată doar delimitarea, fără o concretizare și o prezentă a unor reguli de concurență, iar admiterea unor evaluări a infracțiunilor prin concurs este posibilă doar în cazul unui concurs real.

Recomandări:

1. Se propune utilizarea în conținutul art. 252, 253 C. pen. al RM a termenului generic de *bancrută*, în locul celui de *insolvabilitate*. Or, nu considerăm că același termen - *insolvabilitatea*, care nu este de natură penală, poate și trebuie în dreptul penal să fie interpretat ca diferite semne ale componenței de infracțiune: element material ori urmare imediată (consecință prejudiciabilă) a infracțiunii.

2. Este necesară, pe această cale, revederea titlului normei art. 252 C. pen. al RM: din *insolvabilitatea intenționată în bancruta premeditată*.

3. Se impune modificarea titlului infracțiunii de *insolvabilitate fictivă în pseudobancrută*.

4. Bancruta simplă își găsește incidență în conținutul răspunderii contravenționale (art. 288 C. con. al RM), care pune în evidență, pe lângă alte modalități normative de manifestare a infracțiunii, și *nedepunerea de către debitor a cererii introductive dacă există unul din temeiurile de intentare a procesului de insolvabilitate*. De aici și necesitatea modificării art. 14 alin. (4) al *Legii insolvabilității*, prin înlocuirea sintagmei „*răspundere penală*” cu „*răspundere contravențională*” [21; 22; 28].

5. Între procesul de intentare a procesului de insolvabilitate și cauzarea unor daune creditorilor poate fi o durată de timp mai mică sau mai mare, mai mult sau mai puțin predeterminată, fapt pentru care se impune fixarea normativă a unei componențe de infracțiune cu caracter formal, și anume lăsată, în aspect consumativ, la etapa comiterii elementului material al infracțiunii: *depunerea de către debitor a cererii introductive în baza unui temei fals de intentare a procesului de insolvabilitate, cu condiția admiterii acestuia*.

6. Se propune următoarea redacție a art. 253 C. pen. al RM:

ARTICOLUL 253. Pseudobancruta

(1) Depunerea de către debitor a cererii introductive în baza unui temei fals de intentare a procesului de insolvabilitate

se pedepsește cu închisoare de până la doi ani sau cu amendă în mărime de la 650 la 950 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite

funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

(2) Aceeași faptă, care:

a) a determinat falimentarea debitorului;

b) a cauzat daune în proporții deosebit de mari creditorilor, se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1350 unități convenționale sau cu închisoare de până la 4 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.

Planul de cercetări științifice de perspectivă poate include următoarele subiecte:

a. Calificarea juridică a infracțiunilor descrise prin intermediul semnelor variabile de blanchetă.

b. Subiectul activ al infracțiunilor legate de insolvabilitate.

c. Caracteristica criminologică a infracțiunilor legate de insolvabilitate.

d. Justificarea științifică a sancțiunilor aplicate pentru diferite categorii de infracțiuni economice.

BIBLIOGRAFIE

1. Acord de asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a energiei atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte. <http://www.mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf>. Vizitat: 02.09.2017.

2. Macovei Gh. Procedura de declarare a insolvabilității. Specialitatea științifică 553.03 – dreptul procesual civil. Teză de doctor în drept. Chișinău: USM, 2016. 196 p. http://www.cnaa.md/files/theses/2016/24938/gheorghe_macovei_thesis.pdf. Vizitat: 02.09.2017.

3. Costin M., Miff A. Falimentul. Evoluție și actualitate. București: Lumina Lex, 2000. 383 p.

4. Micul dicționar enciclopedic. București: Editura Enciclopedică Română, 1972, p. 353.

5. Roșca N. Instituția falimentului în legislația Republicii Moldova. Chișinău: Centrul de studiere și propagare a dreptului privat, 2001. 172 p.

6. Schiau I. Regimul juridic al insolvenței comerciale. București: Editura All Beck, 2001. 576 p.

7. Stati V. Infracțiuni economice. Note de curs. Chișinău: CEP USM, 2014. 530 p.

8. Stati V. Infrafracțiuni economice. Note de curs. Ediția a II-a, revizuită și actualizată până la data de 1 iulie 2016. Chișinău: CEP USM, 2016. 622 p.

9. Stati V. Locul infracțiunilor legate de insolabilitate în cadrul părții speciale a dreptului penal din Republica Moldova. În: Revista Națională de Drept, 2002, nr. 4(19), p. 53-55.

10. Stati V. Conceptul juridic al infracțiunilor legate de insolabilitate. În: Revista Națională de Drept, 2002, nr. 3, p. 47.

11. Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V. et. al. Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. Chișinău: Centrul de Drept al Avocaților, 2009. 860 p.

12. Хилуто В. Сущность криминального банкротства. În: Вестник Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь, 2008, № 20, p. 74.

13. Alecu Gh., Chiriac C. Unele considerații de natură teoretică și practică privind elementele constitutive ale infracțiunii de bancrută frauduloasă. În: Legea și viața, 2007, nr. 7, p. 10.

14. Cod penal din 24.03.1961. În: Veștile din 24.04.1961, nr. 010. Art. 41. În vigoare: 24.04.1961. Abrogat la 12.06.03, prin Legea nr. 1160-XV din 21.06.02. În: Monitorul Oficial nr. 128 din 13.09.02, art. 1014.

15. Legea cu privire la faliment, nr. 786 din 26.03.1996. În: Monitorul Oficial din 10.02.2000, nr. 14-16, art. 74. În vigoare: 10.02.2000. Abrogată prin Legea nr. 632-XV din 14.11.01. În: Monitorul Oficial nr. 139 din 15.11.01, art. 1082.

16. Legea cu privire la faliment, nr. 851 din 03.01.1992. În: MO din 01.09.1992, nr. 008. Promulgat: 03.01.1992. Abrogată prin Legea nr. 786-XIII din 26.03.06. În: Monitorul Oficial nr.58 din 05.09.96.

17. Pașca V. Bancruta frauduloasă. Comentarii de practică judiciară. București: Lumina Lex, 2000. 103 p.

18. Stati V. Faptele penale legate de faliment în legislațiile Germaniei și Elveției. În: Revista Națională de Drept, 2001, nr. 6(9), p. 37-39.

19. Strafgesetzbuch (StGB). Nichtamtliches Inhaltsverzeichnis. StGB. Ausfertigungsdatum: 15.05.1871. Vollzitat: "Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das durch Artikel 1 des Gesetzes vom 30. Mai 2016 (BGBl. I S. 1254) geändert worden ist". <http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>. Vizitat: 4.06.2016.

20. Brînză S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: S. n., 2015. 1300 p.

21. Proiectul de Lege nr. 130 pentru modificarea și completarea Legii insolabilității nr. 149 din 29.06.2012, cu modificările și completările ulterioare. <file:///C:/Users/Home/Downloads/130.2017.ro.PDF>. Vizitat: 03.09.2017.

22. Проект Закона № 130 о внесении изменений и дополнений в Законе о несостоятельности № 149 от 29.06.2012, с последующими изменениями и дополнениями. <file:///C:/Users/Home/Downloads/130.2017.ru.PDF>. Vizitat: 03.09.2017.

23. Уголовное право. Особенная часть. Под редакцией Л. Д. Гаухмана, С. В. Максимова. Москва: Форум: ИНФРА-М. 2003. 400 p.

24. Lebedinschi A. Corelația definitorie dintre starea de încetare a plăților, incapacitatea de plată, insolvență, insolvabilitate, faliment, bancrută. În: Legea și viața, 2016, august, p. 27-34.

25. Lebedinschi A. Elemente de drept comparat în materia infracțiunilor legate de insolvabilitate: legea penală a Lituaniei, Cazahstanului, Azerbaidjanului și Federației Ruse. În: Culegerea de articole științifice «Premise de perfecționare a legislației naționale și ajustare la standardele Uniunii Europene». Chișinău: ICEȘD, ICJP al AȘM, 2017, p. 206-216.

26. Lebedinschi A. Elemente de drept comparat în materia infracțiunilor legate de insolvabilitate: legea penală a României și a Republicii Moldova. În: Culegerea de articole științifice «Premise de perfecționare a legislației naționale și ajustare la standardele Uniunii Europene». Chișinău: ICEȘD, ICJP al AȘM, 2017, p. 197-202.

27. Lebedinschi A. Elemente de drept comparat în materia infracțiunilor legate de insolvabilitate: legea penală a Uzbekistanului, Turciei și Ucrainei. În: Culegerea de articole științifice «Premise de perfecționare a legislației naționale și ajustare la standardele Uniunii Europene». Chișinău: ICEȘD, ICJP al AȘM, 2017, p. 273-279.

28. Aviz la proiectul de lege pentru modificarea art. 14 din Legea insolvabilității nr. 149 din 29 iunie 2012. http://www.gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr12_109.pdf. Vizitat: 03.09.2017.

ADNOTARE

LEBEDINSCHI Andrian. Răspunderea penală pentru insolabilitatea fictivă. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2018

Teza cuprinde: adnotări, lista abrevierilor, introducerea, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 213 titluri, 5 anexe, 1 figură, 7 tabele, 162 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 7 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: insolabilitate, insolabilitate intenționată, insolabilitate fictivă, insolvență, insolvență comercială, faliment, bancrută, bancrută simplă, bancrută frauduloasă, stare de încetare a plăților, incapacitate de plată, creditor, activitate de întreprinzător, daune cauzate, proporții mari.

Domeniul de studiu. Investigațiile științifice desfășurate sunt bazate pe domeniul dreptului penal special, deși o interpretare complexă și minuțioasă a conținutului normativ al infracțiunii nu este posibil fără analiza domeniului de reglementare a instituției insolabilității – domeniul dreptului comercial.

Scopul tezei de doctorat a constat în fundamentarea răspunderii penale pentru insolabilitatea fictivă în baza unor modalități normative prescrise, evitându-se anumite interpretări extensive defavorabile și creându-se un cadru tipic de delimitare a insolabilității fictive de alte infracțiuni. **Obiectivele:** identificarea și evaluarea opiniilor expuse în literatura de specialitate din RM și din alte state referitor la reglementarea instituției insolabilității (bancrutei, falimentului); analiza și interpretarea materialelor științifice elaborate în materia temei tezei de doctorat, prin valorificarea gradului de investigare a acestui subiect și conturarea nivelului inițial și a efectelor cercetărilor desfășurate; analiza actelor normative care reglementează instituția insolabilității – ca instituție de drept comercial; interpretarea actelor normative adoptate în diferite state din perspectiva unor reguli comparative; cercetarea limitelor de configurare a unui sistem normativ în materia insolabilității în RM; argumentarea și fundamentarea științifică a reglementării răspunderii penale pentru bancruta frauduloasă; investigarea complexă a noțiunii de insolabilitate, insolvență, faliment, bancrută din punct de vedere textual și normativ; analiza și interpretarea semnelor preexistente ale infracțiunii de insolabilitate fictivă; determinarea unor procedee de determinare a semnelor care caracterizează conținutul constitutiv al infracțiunii de insolabilitate fictivă; clarificarea asupra unor repere de delimitare a infracțiunii de insolabilitate fictivă de alte infracțiuni asemănătoare; înaintarea, argumentarea și promovarea în perspectivă a unor recomandări legate de determinarea, pe cale normativă, a unor modalități de manifestare normativă a infracțiunii de insolabilitate fictivă.

Noutatea științifică și originalitatea rezultatelor obținute au constat în următoarele rezultate științifice: ● implicațiile normativului penal în materie de răspundere pentru faptele legate de insolabilitate se face în baza unor particularități, trăsături definitorii și soluții desprinse din reglementarea insolabilității în materie comercială; ● nu oricare insolabilitate prezumă o premisă pentru existența infracțiunii (insolabilitatea neavând legătură cu sistemul normativului penal), dar în cazul în care se pune în mișcare o acțiune penală privind insolabilitatea, atunci instituția insolabilității urmează a fi examinată, în anumite cazuri, în calitate de situație-premisă - semn preexistent al infracțiunii; ● lipsa în RM a unor condamnări a faptelor infracționale în domeniul complex al insolabilităților este dictat existent de anumite incoerențe normative; ● simplul refuz al unei plăți pe care debitorul de bună-credință l-a considerat întemeiat, nu putea și nici nu poate constitui o probă suficientă de încetare a plăților; ● abordarea elementului material în forma falsificării nu poate fi concepută sub aspectul concurenței dintre infracțiunea de insolabilitate fictivă și cea de fals.

Problema științifică importantă soluționată a constat în elaborarea unui mecanism normativ eficient care vizează răspunderea penală pentru infracțiunea de insolabilitate fictivă (bancrută frauduloasă, în forma pseudobancrutei), fapt care va contribui la eficientizarea sistemului de atribuire a unor fapte prejudiciabile la categoria unei infracțiuni de acest gen, în vederea impulsivării sistemului de aplicare a acestuia în cadrul încălcării unor relații sociale incidente.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Semnificația teoretică rezidă din certitudinea documentelor care reglementează domeniul complicat al insolabilității, din analiza unor opinii de valoare expuse în raport cu această instituție de drept comercial. *Valoarea aplicativă* constă în faptul că rezultatele obținute pot fi cu ușurință aplicate în proces de cercetare științifică ulterioară, în proces didactic, în activitatea de elaborare a unor modificări de lege penală.

Implementarea rezultatelor științifice. Concluziile și recomandările, care formează rezultatele științifice ale investigațiilor științifice întreprinse, și-au găsit reflectare în 7 articole științifice publicate în reviste științifice, inclusiv participări la conferințe științifico-practice internaționale (Conferința științifico-practică internațională „Premise de perfecționare a legislației naționale și ajustare la standardele Uniunii Europene” - Chișinău: ICJP al AȘM, ICEȘD, 2016).

АННОТАЦИЯ

ЛЕБЕДИНСКИЙ Адриан. Уголовная ответственность за фиктивную несостоятельность. Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Кишинев, 2018

Диссертация содержит: аннотации, список сокращений, введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 213 источников, 5 приложений, 1 рисунок, 7 таблиц, 162 страниц основного текста. Результаты исследования опубликованы в 7 научных работах.

Ключевые слова: несостоятельность, преднамеренная несостоятельность, фиктивная несостоятельность, коммерческая несостоятельность, банкротство, простое банкротство, фиктивное банкротство, состояние прекращения платежей, дефолт, кредитор, предпринимательская деятельность, нанесенный ущерб, крупные размеры.

Область исследования. Научные исследования проводятся на основе особенной части уголовного закона, несмотря на то, что сложное и тщательное толкование нормативного содержания преступления невозможно без анализа регулятивной области института несостоятельности – то есть коммерческого право. **Цель данной работы** состоит в обосновании уголовной ответственности за фиктивную несостоятельность в соответствии с установленными нормативными путями, избегая определенное неблагоприятное расширительное толкование и создавая типичные рамки делимитации фиктивной несостоятельности от других преступлений. **Задачи:** определение и оценка высказанных мнений в литературе Молдовы и других государств по вопросам регулирования института несостоятельности (банкротства); анализ и интерпретация научного материала разработанного по теме дипломной работы путем использования степени изучения этого предмета и описания исходного уровня и последствий проведенных исследований; анализ законов, регулирующих институт несостоятельности – в качестве института коммерческого права; толкование законов, принятых в разных странах, с точки зрения сравнительных правил; исследование пределов настройки правовой системы в вопросах несостоятельности в Молдове; рассуждение и научное обоснование для регулирования уголовной ответственности за фиктивное банкротство; комплексное исследование понятия несостоятельности, банкротства, с дословной и нормативной точки зрения; анализ и интерпретация существующих признаков преступления фиктивной несостоятельности; определения процедуры определения признаков характеризующих составляющее содержание фиктивной несостоятельности; объяснения граничных маркеров отделяющих фиктивную несостоятельность от других похожих преступлений; представление.

Научная новизна и оригинальность полученных результатов состоит в следующих научных результатах: ● последствия уголовной нормы касаемой ответственности за действия, связанные с несостоятельностью основывается на специфические особенности, характерные черты и решения, взятых из регулирования несостоятельности в коммерческих делах; ● не всякая несостоятельность предполагает в качестве обязательного условия существование преступления, но если возбуждено уголовное дело по несостоятельности, институт несостоятельности должен быть рассмотрен, в некоторых случаях, как ситуационная предпосылка - существующий признак преступления; ● отсутствие в РМ осуждений преступленных действий в комплексной области несостоятельности продиктовано в том числе определенными регулятивными несоответствиями; ● простой отказ от уплаты добросовестного должника, которой он счел обоснованным, не мог и не может служить достаточным доказательством прекращения платежей. *Важная научная проблема* состояла в разработке эффективного регуляторного механизма уголовной ответственности за преступление фиктивной (мошеннической) несостоятельности, действие которое будет способствовать созданию более эффективной системы назначения опасных действий в категорию преступления такого рода, чтобы увеличить систему ее применение в нарушениях подобных социальных отношениях.

Теоретическая значимость и ценность работы. Теоретическая значимость заключается в анализе документах, регулирующих сложную область несостоятельности, а также в анализе значимых мнений представленных в связи с этим институтом коммерческого права. *Ценность работы* заключается в том, что результаты легко применимы в процессе дальнейших научных исследований, в процессе обучения, в разработке изменений уголовного законодательства.

Внедрение научных результатов. Выводы и рекомендации, которые формируют научные результаты проведенных научных исследований, были отражены в 7 научных статьях, в том числе участие в международных научно-практических конференциях (Международная научно-практическая конференция „Предпосылки для совершенствования национального законодательства и приспособление к стандартам ЕС., - Кишинев ICJP AŞM, ICESD, 2016).

ANNOTATION

LEBEDINSCHI Adrian. Criminal liability for fictitious insolvency. PhD thesis in law. Chisinau, 2018

The thesis includes: annotations, a list of abbreviations, an introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, the bibliography in 213 titles, 5 annexes, 1 figure, 7 tables, 162 basic text pages. The results obtained are published in 7 scientific papers.

Key words: insolvency, intentional insolvency, fictitious insolvency, commercial insolvency, bankruptcy, simple bankruptcy, fraudulent bankruptcy, state of payments cessation, incapacity for payment, creditor, entrepreneurial activity, damages caused, large proportions.

Field of study. The scientific investigations carried out are based on the field of special criminal law, although a complex and thorough interpretation of the normative content of the crime is not possible without the analysis of the regulatory field of the insolvency institution - the field of commercial law.

The aim of the PhD thesis was to substantiate the criminal liability for fictitious insolvency based on prescribed normative modalities, avoiding some unfavorable extensive interpretations and creating a typical framework for delimiting fictitious insolvency from other crimes.

The objectives: the identification and evaluation of the opinions expressed in the specialized literature in the Republic of Moldova and other states regarding the regulation of the insolvency institution (bankruptcy); the analysis and interpretation of the scientific materials elaborated on the subject of the PhD thesis, by capitalizing on the degree of investigation of this subject and shaping the initial level and the effects of the researches carried out; the analysis of the normative acts regulating the insolvency institution - as a commercial law institution; the interpretation of normative acts adopted in different states from the perspective of comparative rules; the investigation of the limits of setting up a normative system on insolvency in Moldova; the reasoning and scientific substantiation of the regulation of the criminal liability for fraudulent bankruptcy; the complex investigation of the notions of insolvency, bankruptcy, from a textual and normative point of view; the analysis and the interpretation of the pre-existing signs of the fictitious insolvency crime; the determination of determination procedures of signs that characterize the constitutive content of the fictitious insolvency crime; the clarification of some milestones for distinguishing the fictitious insolvency crime from other similar offenses; forwarding, arguing and promoting in the future recommendations on the normative determination of methods of normative manifestation of the fictitious insolvency offense.

The scientific novelty and the originality of the obtained results consists of the following scientific results: ● the implications of the criminal law on the liability for the insolvency-related actions are based on certain particularities, defining features and solutions stemming from the insolvency regulation in commercial matters; ● not any insolvency presumes a prerequisite for the existence of the crime (the insolvency is not related to the system of criminal law), but if a criminal action on insolvency is initiated, then the insolvency institution is to be examined in some cases, as a situation-premise – a pre-existing sign of the crime; ● the lack of criminal convictions in Moldova in the complex field of insolvencies is dictated by certain normative inconsistencies; ● the mere refusal of a payment which the bona fide debtor found to be well founded could not and can not constitute sufficient evidence for the cessation of payments; ● The approach of the material element in the form of forgery can not be conceived in terms of competition between fictitious and fake insolvency.

The important scientific problem solved was the elaboration of an efficient legal mechanism regarding the criminal liability for the fake (fraudulent) insolvency crime, which will contribute to the efficiency of the system of awarding certain prejudicial acts to the category of crimes of this kind, in order to boost the system of its application in the framework of the violation of incidental social relationships.

The theoretical importance and applicative value of the work. The theoretical significance lies in the certainty of the documents governing the complicated field of insolvency, from the analysis of some valuable opinions expressed in relation to this institution of commercial law. *The applicative value* lies in the fact that the obtained results can easily be applied in the process of subsequent scientific research, in the didactic process, in the elaboration of some amendments to the criminal law.

The implementation of scientific results. The conclusions and recommendations that form the scientific results of the scientific investigations have been reflected in 7 scientific papers published in scientific journals, including the participation in international scientific and practical conferences (The International Scientific and Practical Conference „Premises of the improvement of the National Legislation and Adjustment to the standards of the European Union” - Chisinau: ICJP of the AȘM, ICESD, 2016).

LEBEDINSCHI Adrian

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU
INSOLVABILITATEA FICTIVĂ**

Specialitatea științifică: 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 23.08.2018.

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar: 1,7

Formatul hârtiei 60x80 ¹/₁₆.

Tirajul: 40 ex.

Comanda nr. ____.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. A. Mateevici, 60, Chișinău, MD-2016